

Постижения, предизвикателства и основни резултати за 2018 г.

Основни моменти в годишния доклад на директора

В сборника се предлага подбор на основните дейности през 2018 г., но в никакъв случай не е представен целият обхват от постиженията на ECDC през тази година. Подробно изложение на всички дейности на ECDC, организационните и административните структури на Центъра и неговия работен план може да се намери в пълната версия на годишния доклад.

<https://ecdc.europa.eu/en/publications-data/annual-report-director-2018>

Предложено позоваване:

Европейски център за профилактика и контрол върху заболяванията. Постигания, предизвикателства и основни резултати за 2018 г. Основни моменти в годишния доклад на директора. Стокхолм: ECDC; 2019 г.

ISBN 978-92-9498-357-2 (PDF), 978-92-9498-351-0 (печатно издание)

ISSN 2529-6094 (PDF), 2529-6221 (печатно издание)

doi 10.2900/918008 (PDF), 10.2900/756091 (печатно издание)

Каталожен номер TQ-AX-19-001-BG-N (PDF), TQ-AX-19-001-EN-C (печатно издание)

© Европейски център за профилактика и контрол върху заболяванията, 2019 г.

Всички снимки са на © ECDC, с изключение на iStock (страница 14, горе) и лиценза (cc) Creative Commons Attribution Non Commercial (CC BY-NC 4.0) чрез следните потребители на Flickr: Nathan Reading (страници 6 и 10, горе ляво); Judy Gallagher (страница 8, горе); Tom Schwan, Robert Fischer и Anita Mora, National Institute of Allergy and Infectious Diseases, National Institutes of Health (страница 8, долу); Alan Glover (страница 10, долу); Jon Southcoasting (страница 12/13); Shaury Nash (страница 24/25).

Възпроизвеждането е разрешено при посочване на източника.

Снимките, използвани в настоящата публикация, които са обект на авторско право, не могат да бъдат използвани за цели, различни от настоящата публикация, без изричното съгласие на притежателя на авторското право.

Постижения, предизвикателства и основни резултати за 2018 г.

Основни моменти в годишния доклад на директора

Съдържание

Предговор	3
Въведение	3
ECDC – Европейската агенция за обществено здраве	5
Европейският подход към наблюдението на болести	5
Програми за болести на ECDC: проследяване на епидемиологията на болестите 7	
Резистентни на антибиотици бактерии и нарастващата тежест за здравеопазването в Европа	7
Какво е вектор? И как той може да ме разболее?	9
Понякога обичайната обработка — готвене, белене, миене — просто не е достатъчна	11
Превенция на ХИВ: профилактика и профилактика преди експозиция	13
Ваксина за всеки сезон	15
Можем ли да контролираме латентната туберкулоза (ТБ)?	17
Историята на най-големия успех	19
Основен на факти подход към общественото здраве в Европа	21
Наблюдение на болести	21
Събиране на епидемиологични сведения	21
Готовност	23
Способност за реагиране	23
Научни консултации	23
Микробиология	25
Свързване с европейската общност за обществено здраве	27
Обучения и подкрепа на държавите	27
Комуникация в областта на общественото здраве	28
ECDC в числа	29

Предговор от председателя на управителния съвет

В качеството си на новоизбран председател на управителния съвет на ECDC, за мен е удоволствие да представя Годишния доклад на директора за 2018 г. През годината ECDC оказа съдействие на държавите членки и Европейската комисия чрез:

- изготвяне на 35 бързи оценки на риска, които предоставиха информация за управлението на риска на равнището на ЕС и на национално равнище;
- стартиране на нова версия на „системата за ранно предупреждение и действие“, която отговаря на всички изисквания на Решение № 1082/2013/ЕС; и
- публикуване на нов доклад във връзка със Системата за мониторинг на лабораторния капацитет EULabCap, който показва, че разликите между капацитета и възможностите на лабораториите в различните държави членки бързо биват преодолявани.

Освен това ECDC публикува и редица онлайн инструменти в помощ на държавите при обработката на основана на факти информация, както и за подкрепа на процеса на създаване на политики. Това включва графици за ваксинация, софтуер за моделиране, карти, отразяващи променящи се ситуации, интерактивен атлас на заболяванията, бази данни със заболявания, както и редица документи с насоки.

През 2018 г. управителният съвет стартира третата независима външна оценка на Центъра, обхващаща периода 2013—2017 г. Оценката, която се извършва от външен изпълнител, е под надзор на ръководен комитет на управителния съвет. Окончателният доклад се очаква по-късно тази година.

С оглед на впечатляващите постижения на ECDC очаквам с нетърпение следващите две години начело на управителния съвет. За Центъра предстои интересен период, в който се очакват резултатите от външното оценяване, както и нова дългосрочна стратегия. Управителният съвет ще остане в центъра на обсъжданията и ще следва тези промени, като гарантира, че Центърът изпълнява своята мисия и задачи в съответствие с условията, заложиени в учредителния регламент.

Д-р Anni-Riitta Virolainen-Julkunen

Председател на управителния съвет на ECDC

5 март 2019 г.

Горе ляво и център: Сградата на ECDC в Solna, Швеция

Горе дясно: Предходното седалище на ECDC

Център дясно: Минуващи, отразени в стъклени врати

Долу: Международна среща в главната конферентна зала на ECDC

Въведение от изпълнителния директор

В началото на април 2018 г. ECDC се премести в модерен комплекс в района Solna–Frösunda в покрайнините на Стокхолм. Нашият логистичен екип се справи отлично и не след дълго се почувствахме у дома в новата сграда.

Освен физическото преместване бяха взети редица дългосрочни решения за бъдещето на ECDC:

- Започнахме работа по дългосрочната стратегия на ECDC за периода 2021—2027 г.
- Стартирахме диалог с нашите заинтересовани страни по два нови и вълнуващи проекта: *E-Health and Digital Technologies* („Електронно здравеопазване и цифрови технологии“) и *Foresight* („Прогнози“).
- С инициативата *Next Generation ECDC* („ECDC от ново поколение“) ще се създаде нов организационна структура на Центъра.
- Управителният съвет започна третото външно оценяване на Центъра, което ще обхване периода 2013—2017 г.

През 2018 г. вниманието ни беше насочено основно към три приоритетни области:

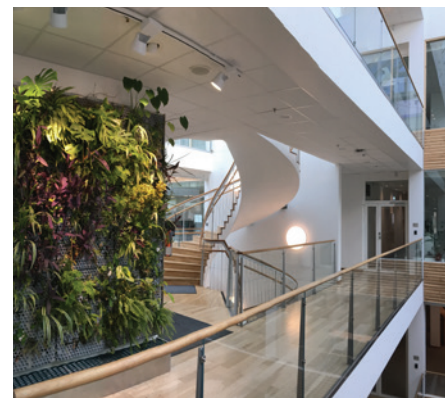
- Ваксинации. ECDC предостави на Европейската комисия научни данни за нова Препоръка на Съвета относно болестите, предотвратими с ваксини.
- Антимикробна резистентност. В ново изследване изчислихме, че бактериите с антимикробна резистентност убиват 33 000 европейци всяка година; освен това антимикробната резистентност води до разходи в размер на приблизително един милиард евро годишно в Европа.
- Цели на Обединените нации за устойчиво развитие. В областта на проследяването на заболяванията ECDC хармонизира своите дейности по проследяване с целите на ООН; наблюдението на ХИВ, хепатит и туберкулоза (ТБ) е добър пример в това отношение.

През септември 2018 г. ECDC започна своя мандат кат председател на мрежата на агенции на ЕС. Това предостави добра възможност за участие в широк обмен на знания със сродните ни агенции и ни помогна да хармонизираме процесите си с осезаеми ползи за ежедневната работа.

Д-р Andrea Ammon

Директор на ECDC

5 март 2019 г.

ECDC — Европейската агенция за общественото здраве

Създаден през 2005 г. със седалище в Стокхолм, Швеция, Европейският център за профилактика и контрол върху заболяванията (ECDC) е част от мрежата на агенции на ЕС. Тези агенции изпълняват технически и научни задачи, които помагат на институциите на ЕС да вземат решения и да въвеждат политики. Агенциите на ЕС са децентрализирани органи и съществуват в почти всички държави членки на ЕС.

Правомощията на ECDC обхващат наблюдение на болести, които включват почти 60 инфекциозни болести — от СПИН/ХИВ до редки зоонозни болести. Освен това ние насърчаваме ваксинирането, идентифицираме поведението, които са свързани със здравето, гарантираме лабораторно качество в Европа, обучаваме епидемиолози от сектора на общественото здравеопазване от цяла Европа и информираме нашата аудитория за всички аспекти, свързани с инфекциозните болести.

Към края на 2018 г. ECDC има 267 щатни служители, работещи в областите: наблюдение на болести, откриване на огнища, научни консултации, информационни технологии, комуникация и администрация.

Европейски подход към наблюдението на болести

ECDC организира и поддържа три основни системи за наблюдение на инфекциозните болести в Европа. Всяка система е насочена към една от областите за контрол на болестите: СРПР (откриване на заплахи, предупреждения за заплахи), EPIS (събиране на

епидемиологични сведения) и TESSy (наблюдение на болести и статистически данни).

- Системата за ранно предупреждение и реагиране (СРПР), която беше изцяло реструктурирана през 2018 г., е конфиденциална система, даваща възможност на държавите членки и Европейската комисия да обменят информация за застрашаващи здравето събития с потенциално въздействие на равнище ЕС и да координират ответните мерки за защита на общественото здраве. През 2018 г., година, белязана от редица сериозни епидемии от морбили, системата отново доказва своята стойност като мощна услуга за предупреждения.
- Системата за събиране на епидемиологични сведения (EPIS) е защитена, базирана в интернет комуникационна платформа, която позволява на учени и експерти в областта на общественото здраве да осъществяват обмен на епидемиологична информация.
- Европейската система за наблюдение (TESSy) е широкомащабна система от бази данни за данни за заболявания. Държавите от ЕС/ЕИП редовно въвеждат своите национални данни за инфекциозни болести в TESSy. Въз основа на тези данни, посетителите на интерактивния онлайн Атлас за наблюдение на инфекциозните болести на ECDC могат да генерират актуални доклади за наблюдения и интерактивни карти.

Освен това ECDC подкрепя работата на Европейската комисия и държавите членки в Комитета за здравна сигурност на ЕС, който функционира като група за консултации в областта на здравната сигурност на европейско равнище.

Горе ляво: Флаговете на ЕС пред сградата на ECDC

Горе дясно: Новата сграда на ECDC с изглед от магистралата

Център дясно: Зелен и светъл интериор

Долу: Екипът за епидемиологични сведения е домакин на ежедневната среща на кръгла маса

Klebsiella pneumoniae KPC-1 carbapenemase detection kit. Грам-негативната резистентност може да се превърне в сериозен проблем за лечението през следващите няколко години. Фармацевтичните фирми предлагат много ограничени възможности за борба с тези организми

Програми за болести на ECDC: проследяване на епидемиологията на болестите

С данни относно близо 60 заболявания и здравни теми като антимикробна резистентност от всички държави — членки на ЕС, учените на ECDC могат да обрисуват подробна картина на настоящата (и историческата) епидемиологична ситуация в

Европа. Центърът наблюдава тенденциите при заболяванията и предлага мерки за превенция на заболяванията и епидемиите. Работата на ECDC по заболяванията е групирана в „Програми за болести“.

Резистентни на антибиотици бактерии и нарастващата тежест за здравеопазването в Европа

Антимикробна резистентност и вътреболнични инфекции (Програма АРВБИ). Когато ECDC започна работа по ново изследване за оценка на тежестта а здравеопазването, причинена от инфекции с резистентни на антибиотици бактерии в ЕС/ЕИП, експертите на ECDC разгледаха последните набори от европейски данни, направиха качествена проверка и достигнаха до по-скоро консервативна прогноза. Изследването достигна до тревожното заключение, че около 33 000 европейци умират ежегодно като пряко следствие от инфекция с резистентни на антибиотици бактерии. Много от тези инфекции възникват в болнична среда.

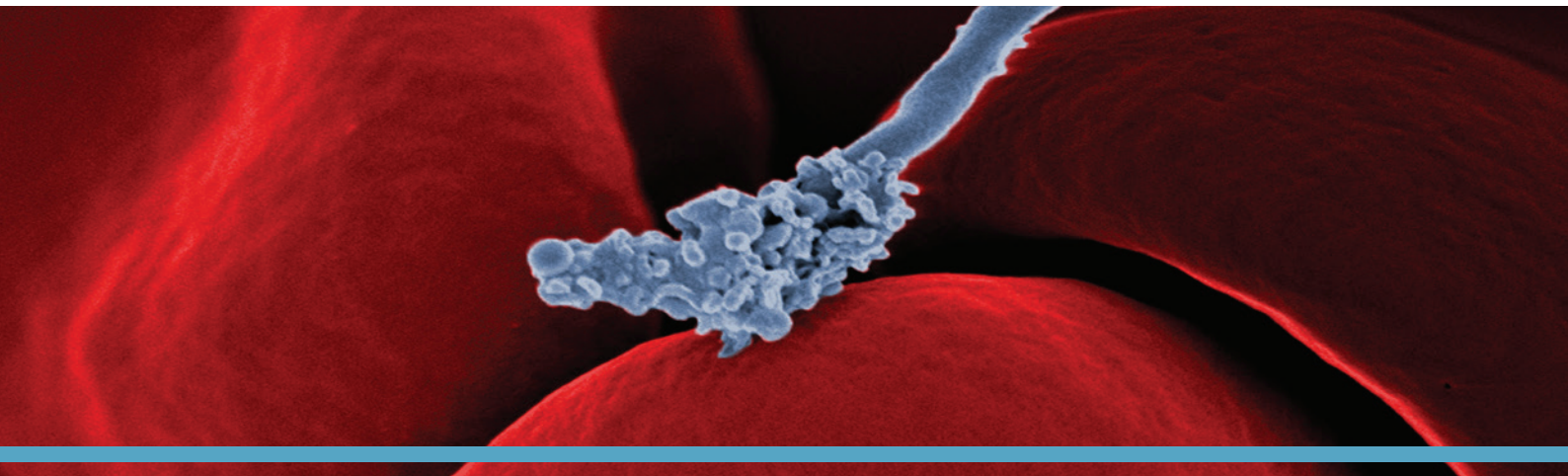
Две проучвания, публикувани на Европейския ден на антибиотиците за 2018 г. показват, че все по-широкото разпространение на вътреболничните инфекции и употребата на антимикробни средства варира значително при различните държави. Общата картина е още по-притеснителна: с 8,9 милиона случая всяка година в болници и заведенията за

дългосрочни грижи, Европа е изправена пред проблем с огромни размери.

Всеки ден един от трима пациенти в ЕС получава поне едно антимикробно средство. Не всички тези лекарства са необходими от медицинска гледна точка и предписването им допринася за разпространението на антимикробната резистентност (АРМ). За работата си по този проект ECDC събра в конференция редица мрежи за наблюдение; присъстваха 300 представители на държавите членки.

През годината експерти на ECDC посетиха свои партньори в България, Норвегия и Обединеното кралство, за да обсъдят въпроси във връзка с АРМ.

ECDC продължи да действа като фактор с основен принос за Трансатлантическата работна група по АРМ и продължи да има принос за Съвместното действие на ЕС относно антимикробната резистентност (АРМ) и вътреболничните инфекции (ВБИ). Тези дейности са отразени подробно на уебсайта на ECDC.

Какво е вектор? И как той може да ме разболее?

Нови и векторно преносими заболявания (EVD)

Понятието „вектор на болести“ обикновено се отнася до антропоиди (комари, мухи, пясъчни мухи, въшки, бълхи, кърлежи и акари), които носят и пренасят инфекциозни микроорганизми върху други живи организми.

Пример за такава болест е западнотилската треска, причинявана от вирус, който обикновено се разпространява от инфектирани комари. В сравнение със ситуацията само допреди няколко години, броят на случаите на западнотилска треска е нараснал значително. През 2018 г. ECDC проследяваше най-голямото огнище на западнотилска треска в Европа до момента. Европейските държави съобщиха за над 2000 случая на локално предадени инфекции по хората — брой, който надвишава общата статистика от предходните седем години (1832 случая).

На уебсайта на ECDC са достъпни седмични актуализации и карти на инфекциите с вируса на западнотилска треска в Европа; освен това ECDC публикува карти на разпространението на различни видове комари, кърлежи и пясъчни мухи, които са вектори на болести по хората и животните. През 2018 г. беше извършено теренно изследване относно стратегиите за векторен контрол за западнотилска треска в Европа, изпълнено пилотно през 2017 г. В допълнение бяха проведени три теренни изследвания относно контрола на

инвазивните комари; тези комари могат да пренасят патогени, причиняващи заболяванията денга, чикунгуния и зика.

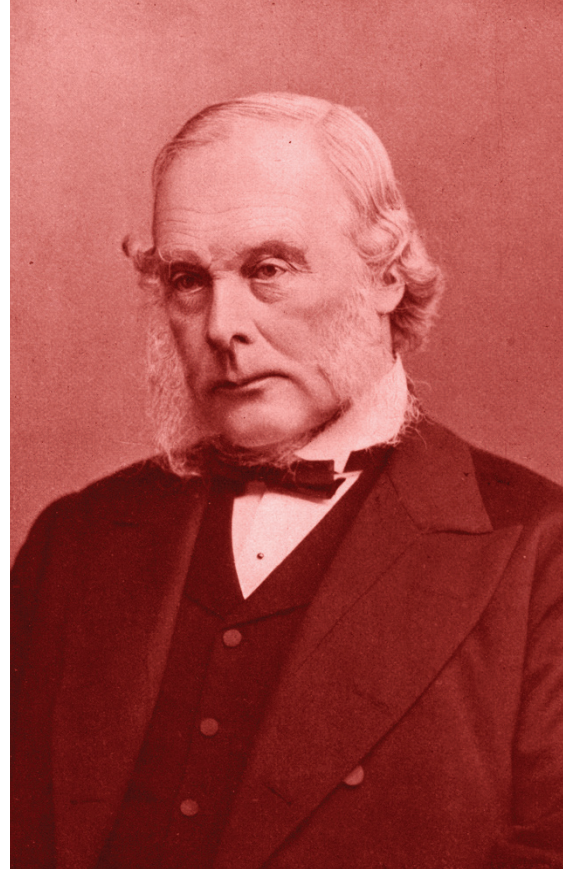
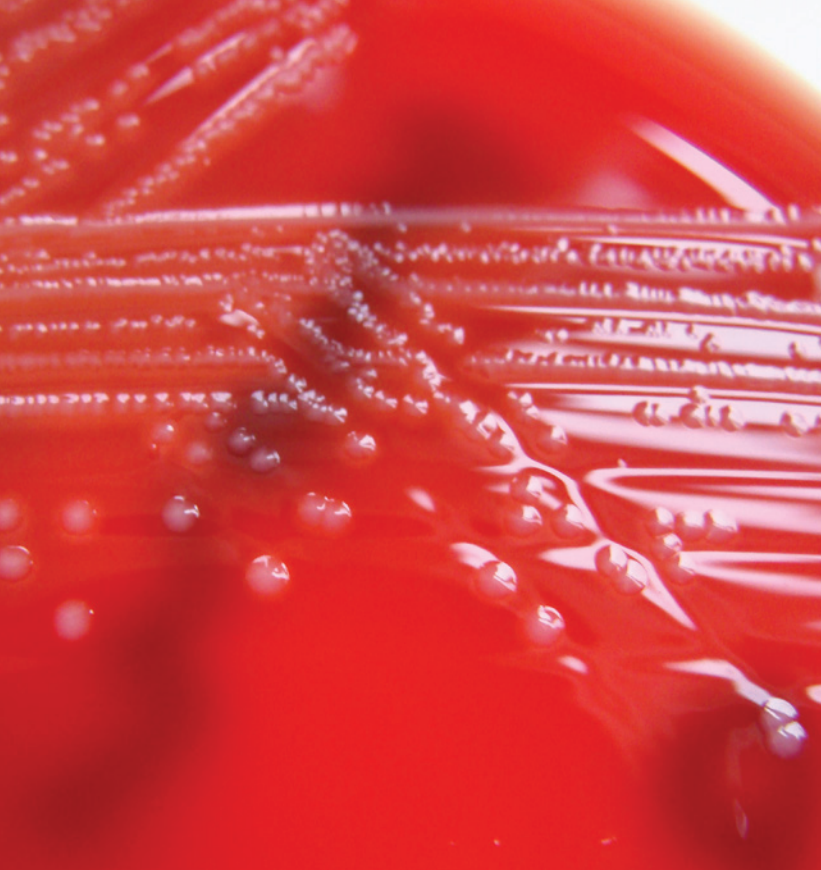
След дългогодишен период само с няколко съобщени случая, треската денга се появи отново в Европа, като за последните три години са съобщени над 3000 случая. Повечето случая са на внесени заболявания, но в областите, в които се срещат инфектирани комари от вида *Aedes*, е възможно локално предаване: в началото на октомври 2018 г. бяха потвърдени девет автохтонни случая на денга в ЕС, три в Испания и шест във Франция, в девет отделни огнища.

Заедно с Европейския орган за безопасност на храните (ЕОБХ), ECDC продължава да събира данни за атроподни (насекоми и близки роднини) вектори на болести по хората и животните и публикува актуализирани векторни карти на своя уебсайт, за да покаже тяхното разпределение и напредък в Европа.

Центърът е наясно и с риска от заболявания, които до момента не са причинявали огнища в Европа. Например Центърът изготви редица бързи оценки на риска във връзка с огнищата на Ебола в Африка: има ли риск от внасяне, застрашени ли са европейските граждани? През 2018 г. отговорът е успокояващо „Не“.

Горе ляво: Не всички комари са болестотворни вектори

*Долу: Бактерии *Borrelia*. Възвратната треска борелиоза е векторно заболяване, характеризиращо се с повтарящи се висока температура, болки в мускулите и гадене. Заболяването се предава чрез ухапване от въшки или меки кърлежи; в Европа заболяването се среща в части от Средиземноморието.*

Понякога обичайната обработка — готвене, белене, миене — просто не е достатъчна

Болести и зоонози, предавани чрез храната и водата (Програма FWD). EPIS-FWD е системата на ECDC за събиране на епидемиологични сведения за предавани

чрез храната и водата болести. Броят на спешните запитвания, подадени към EPIS-FWD нарасна от 53 през 2017 г. на 77 през 2018 г., малко увеличение, което обаче трябва да се отбележи. Едно особено сериозно огнище беше причинено от *Listeria monocytogenes*, което доведе до редица смъртни случаи. ECDC и ЕОБХ обединиха сили за последващо разследване на това огнище и организираха пълно геномно секвениране на патогена. Резултатите потвърдиха, че вероятният източник на огнището е партида замразени зеленчуци.

В друг случай на съвместна работа ECDC и ЕОБХ публикуваха два изчерпателни доклада: един относно тенденциите и източниците на зоонози, зоонозни агенти и огнища, причинени от храни (данни от 2017 г.), и един относно антимикробна резистентност при зоонозните и индикаторните бактерии от хора, животни и храни (данни от 2016 г.)

ECDC покани участници от шест държави на работен семинар относно готовността в случай на многонационални инциденти в областта на безопасността на храните и общественото здраве.

Центърът ръководи също програма за обмен на експерти в областта на болестите, предавани чрез храната и водата.

В областта на технологиите ECDC направи крачка напред като осъществи първия клъстерен анализ с данни, получени от базата данни за молекулярно типизиране TESSy.

ECDC финансира редица външни оценки на качеството (BOK). BOK проследяват работата на лабораториите като подават идентични проби до лаборатории в цяла Европа. Сравнява се точността на резултатите, като всяка лаборатория получава сравнителна таблица с подробни те си резултати. BOK се доказаха като ключови инструменти за подобряване на работата на лабораториите. През 2018 г. ECDC организира BOK за *Listeria*, *Salmonella*, *Campylobacter*, и STEC. В допълнение Центърът организира тест за опитност за пълно геномно събиране на *Listeria monocytogenes*.

Горе ляво: Listeria monocytogenes в Колумбия агар с конска кръв и човекът, на когото е кръстена, д-р Джоузеф Листър (1827—1912 г.)
Долу дясно: Резултати от ДНК секвенция

Brighton Pride, 2018 г.: Ако не мога да го предам, няма да го предам.

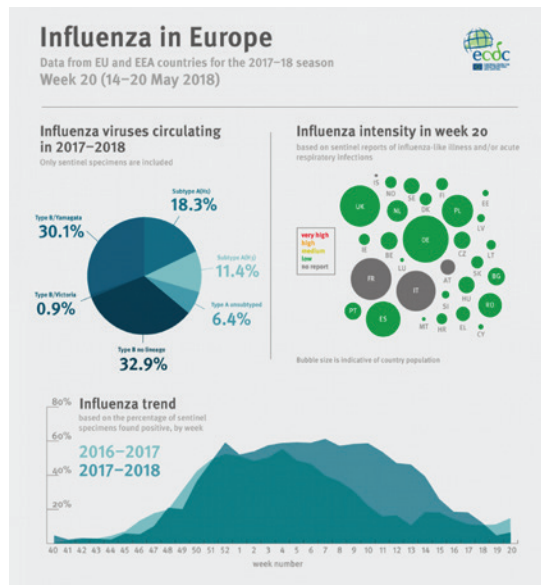

Превенция на ХИВ: профилактика и профилактика преди експозиция

ХИВ, предавани по полов път инфекции и вирусен хепатит (Програма HASH). Третата цел за устойчиво развитие на ООН е насочена към здравето и благоденствието: „Осигуряване на здравословен живот и насърчаване на благосъстоянието за всички от всички възрастови групи.“ Проследяването на напредъка към тази цел в областта на ХИВ/СПИН може да се окаже трудна задача. По време на срещата на мрежата за наблюдение на ХИВ през 2018 г. ECDC и СЗО, със значителното участие на Обща програма на ООН за борба с ХИВ/СПИН (ЮНЕЙДС), искаха да дадат на експертите по заболяването възможност да разгледат по-задълбочено въпроса как може да бъде практически измерен напредъкът към третата цел за устойчиво развитие. Подобен род дейности бяха изпълнени и по отношение на Декларацията от Дъблин (в която е заложена амбициозна програма по отношение на ХИВ/СПИН): Проследяването на противодействието на ХИВ беше преразгледано и хармонизирано с целите за устойчиво развитие.

Програмата също така:

- стартира своя инструмент за моделиране на точни прогнози относно ХИВ;
- въведе пилотно нова система за наблюдение на резистентността към лекарствата против ХИВ в девет държави от ЕС;
- организира заедно с ЮНЕЙДС експертна среща относно осъществяването на профилактика преди експозиция;
- публикува интегрирани насоки за изследванията за ХИВ, хепатит В и хепатит С;
- стартира първата интерактивна база данни за изследвания на разпространението на хепатит В и хепатит С; и
- въведе пилотно нов протокол за провеждането на изследвания за серологично наличие на хепатит С за оценяване на реалната тежест на заболяването в три държави.

Ваксина за всеки сезон

Инфлуенца и други респираторни вируси (Програма IRV). Всяка година се нуждаем от нова ваксина срещу грип, защото ежегодно циркулират различни щамове на инфлуенцата. Ваксина, която защитава от щамове, циркулирали през последния грипен сезон, няма да осигури имунитет срещу новия щам от тази година. Въпреки че универсалната ваксина, която защитава срещу сезонния грип за повече от една година, изглежда възможна, действителното ѝ въвеждане може да се забави с години. Междувременно, набавянето на последната грипна ваксина е най-доброто, което можем да направим, за да предпазим себе си и всички други.

Респираторните заболявания, свързани със сезонната инфлуенца, отнемат около 40 000 живота ежегодно в европейския регион на СЗО. Въпреки тези тревожни стойности само малка част от населението се ваксинира. Над 75 % от смъртните случаи са сред хора на възраст 65 г. и повече, но прилагането на ваксини в тази рискова група все още остава ниско. В около половината от държавите в европейския регион на СЗО се ваксинират по-малко от един на трима възрастни хора. Равнището на ваксинацията е далеч под 50 % дори сред здравните работници.

Всеки сезон ECDC и Регионалният офис за Европа на СЗО публикуват ежеседмични данни от наблюдението на инфлуенцата. Публикуваните данни ясно подкрепят задълбочената работа на ECDC в тази област: инфлуенцата остава сериозна заплаха за общественото здраве и бдителността е от съществено значение.

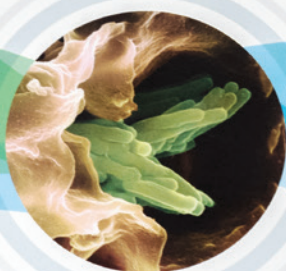
Инфлуенцата по птиците представлява друг важен аспект от работата на програмата. Като и в предходните години, ECDC и ЕОБХ публикуваха тримесечни съвместни доклади относно оценката на ситуацията във връзка с инфлуенцата по птиците. Центърът публикува доклад относно политиките за и обхвата на ваксинацията срещу инфлуенца, с който отново се потвърди, че обхватът на ваксинацията сред възрастните хора в Европа е твърде нисък. В друг доклад се споменава, че в рамките на програмата е изчислено, че ефективността на ваксината между 2015 и 2018 г. е била около 40 %.

Центърът извърши преглед на националните планове за пандемична готовност, като посочи недостатъците и предложи мерки за коригиране. Наблюдението на развитието на тежки болести и наблюдението, основано на геномни изследвания, беше добавено към рутинното наблюдение на инфлуенцата — значителен напредък в качеството на наблюдението. Системите за наблюдение за инфлуенца и ТОРС (тежък остър респираторен синдром) бяха подложени на оценка, а самата програма „Инфлуенца и други респираторни вируси“ беше оценена, за да се проследи качеството на нейните резултати и ефективност.

ECDC изготви становище относно нефармацевтичните интервенции по време на пандемия; за повечето интервенции, според заключението на документа, има само ограничени доказателства за ефективност.

Горе: Ваксинация срещу инфлуенца. Едно малко бодване... и готово

*Долу ляво: Седмична инфографика за инфлуенцата
Долу дясно: „Убива птичия грип?“ Де да беше толкова лесно.*

Tuberculosis surveillance and monitoring in Europe

2018

2016 data

ERS EUROPEAN
RESPIRATORY
SOCIETY
every breath counts

European Union Standards for Tuberculosis Care

2017 update

Можем ли да ликвидираме латентната ТБ?

Туберкулоза (Програма ТБ). Латентната инфекция с туберкулоза засяга всеки седми човек в европейския регион на СЗО. Една десета от инфектираните хора се разболяват с активна ТБ през техния живот. Поради това документът с насоки на Центъра относно програмното управление на латентната ТБ запълва важна празнина в европейските усилия за превенция на ТБ.

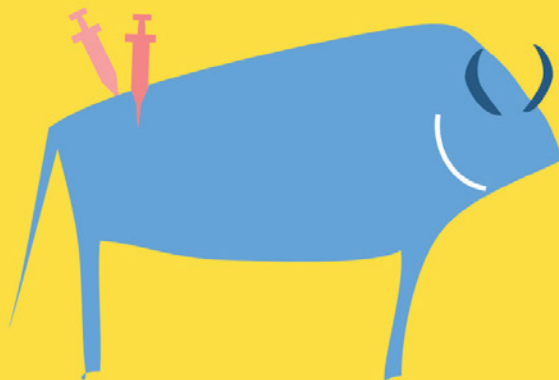
В годишния доклад за 2018 г. относно наблюдението и проследяването на туберкулозата в Европа е представена пълна картина на епидемиологичната ситуация за ТБ. Докладът, съвместен проект на ECDC и регионалния офис на СЗО за Европа, беше публикуван преди Международния ден за борба с туберкулозата, 24 март 2018 г.

Като част от тригодишен проект ECDC подкрепи пет страни с висок приоритет относно ТБ (България, Естония, Латвия, Литва и Румъния) чрез посещения за обмен и обучителни курсове. Проектът ще бъде продължен и удължен през 2019 г., като бъде насочен към свързани с ТБ потребности в допълнителни държави членки. Насочени към най-осезаемите нужди на държавите членки са и актуализираните *Стандарти на Европейския съюз за грижи при туберкулоза*, които бяха публикувани през 2018 г. и преведени на всички официални езици на ЕС.

През април ECDC стартира проект за събиране на данни за пълно геномно секвениране за туберкулоза. Проектът е още един пример за нарастващата употреба на секвенирането на цял геном в диагностицирането и наблюдението на заболяванията.

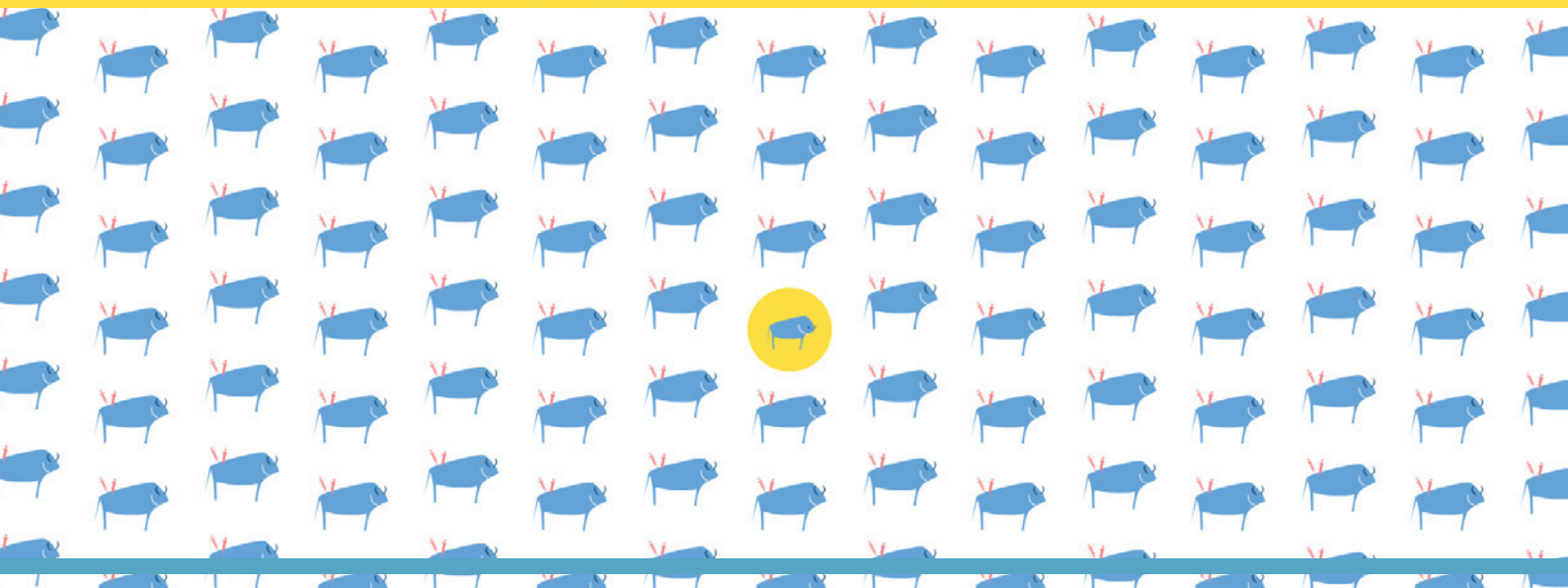
Ляво: Новият проект на доклада за туберкулозата, съвместен проект на ECDC и регионалния офис на СЗО за Европа.

Дясно: „Всеки дъх е важен“: актуализирани стандарти на ЕС за грижа при ТБ. ECDC публикува документа на всички езици в ЕС/ЕИП.

The last week of April is European Immunisation Week

Find out more at www.ecdc.europa.eu

Историята на най-големия успех

Болести, предотвратими с ваксини (Програма VPD). Ваксините са едно от най-големите постижения на общественото здравеопазване. Те намаляха драстично тежестта на заразните болести и е налице значителна надежда, че скоро още повече болести ще бъдат предотвратими с ваксини. За съжаление много ваксини станаха жертва на собствения си успех. С намаляването или дори изчезването на някои болести, предотвратими с ваксини, някои хора смятат, че пропускането на усилваща доза — или дори пропускането на ваксинацията изобщо — няма да има негативни последици. Множеството огнища на морбили през 2018 г. демонстрираха, че това очевидно не е така. С бързите оценки на риска относно огнищата на морбили и месечните актуализации на своите доклади за проследяването на морбили и рубеола, ECDC изразява гласно своята подкрепа за целта на СЗО за ликвидиране на морбили.

През 2018 г. Програма VPD осигури технически данни и научна информация за Препоръка на Съвета относно ваксинирането, представена през април и приета през декември. ECDC утвърди процес на сътрудничество за подпомагане на т. нар. NITAG, национални технически консултативни групи по въпросите на имунизацията, с цел укрепване на научното сътрудничество и обмен в цяла Европа.

На по-практическо равнище ECDC публикува ръководство относно проектирането и изпълнението на имунизационни информационни системи и настрои своята система за наблюдение за коклюш и агресивни пневмококови заболявания. Инструментът за

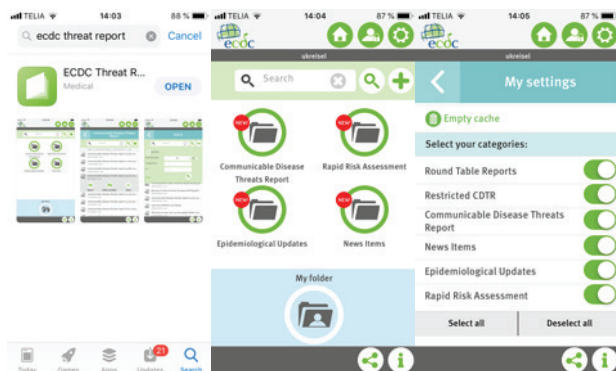
графиците на ваксинация в ЕС продължи да бъде сред най-посещаваните функции в уебсайта на ECDC.

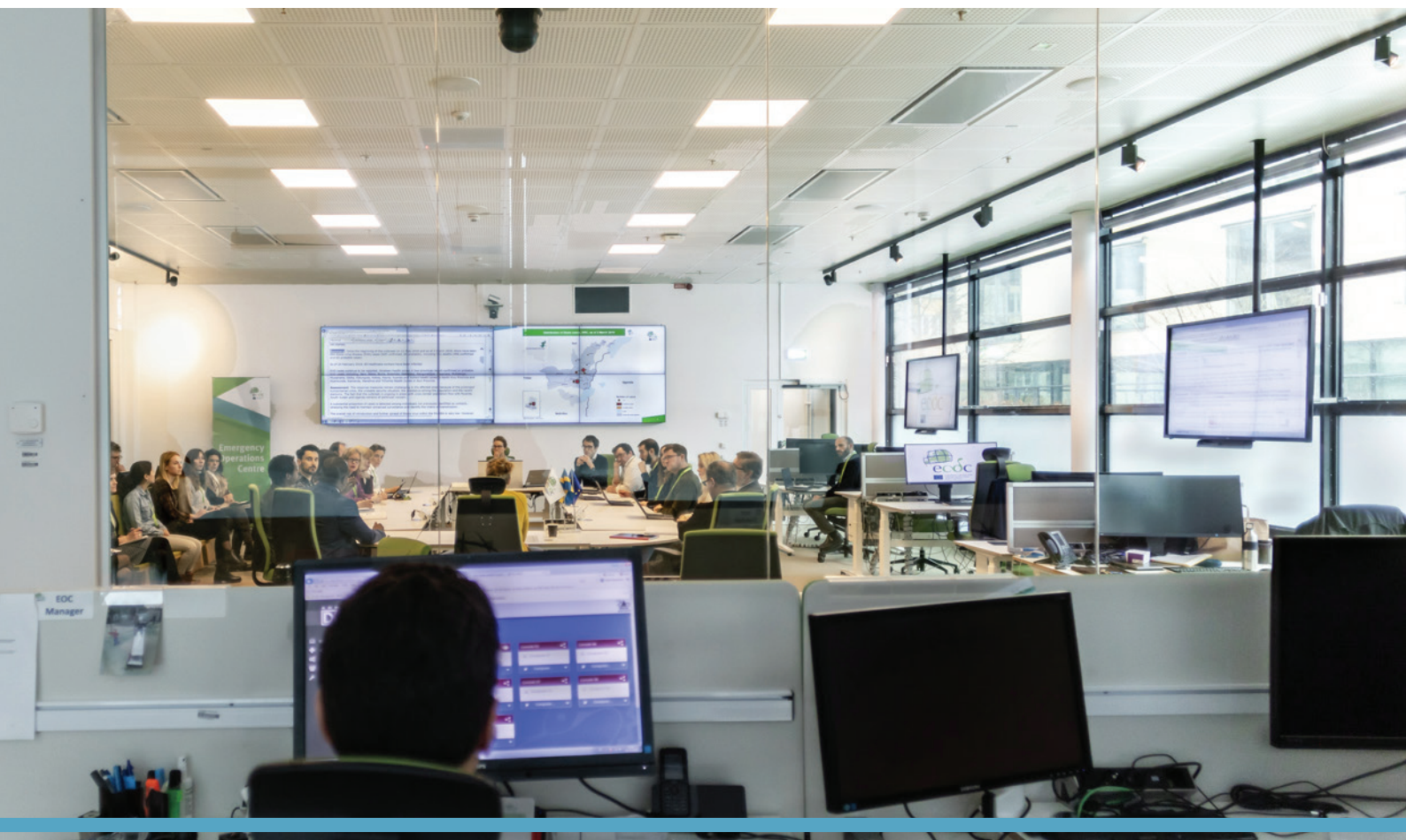
Горе ляво: Популяризиране на Европейската имунизационна седмица

Долу ляво: Визуализиране на стадния имунитет

Дясно: Видео туит

Ляво: Екрани на мобилното приложение на ECDC Threat Report
Долу: Новият Център за спешни операции на ECDC

Основен на факти подход към общественото здраве в Европа

Наблюдение на болести

Сам по себе си обемът от епидемиологични данни, подадени от нашите партньори изисква изключително солидна ИТ инфраструктура. За да може да обработва нарастващия обем данни за заболявания и да остане на вълната на технологичните развития, през 2018 г. ECDC стартира проект за реструктуриране на своите системи за наблюдение.

ECDC продължи проекта EPHESUS. EPHESUS, чието име означава *Оценка на системите за наблюдение на общественото здраве в Европейския съюз/Европейското икономическо пространство (Evaluation of European Union/European Economic Area public health surveillance systems)*, оценява 52 системи за наблюдение на болестите в 30 държави. Освен стандартното наблюдение, в проекта са обхванати и финансирани от ECDC лабораторни услуги, рутинно молекулярно/геометрично типизиране и проследяване на случаи на инфекциозни заболявания.

През 2018 г. интерактивният онлайн Атлас за наблюдение на инфекциозните болести на ECDC включва данни за 56 заболявания и въпроси, свързани със заболяванията. Потребителите могат да избират набори от данни и да генерират персонални карти на заболяванията. През 2018 г. бяха добавени данни за потребление на антимикробни средства, като показаха ясно — и изключително визуално — важното значение на предпазливото използване на антибиотици.

Експертите на ECDC помогнаха за изготвянето на акта за изпълнение на Решение № 1082/2013/ЕС относно

трансграничните заплахи за здравето, като предоставиха определения за случаи на заболявания като Lyme neuroborreliosis, денга, чикунгуна и зика.

Пълното геномно секвениране (WGS) променя с бързи темпове начина, по който осъществяваме наблюдението на болестите и събираме данни. През 2018 г. Центърът постигна споразумение с държавите членки относно начина на анализиране, обмен и съхраняване на данни от WGS на патогени в цяла Европа.

Събиране на епидемиологични сведения

През 2018 г. чрез епидемиологични сведения бяха открити 377 случая на заболявания. „Случай“ може да бъде голямо огнище като ебола в Западна Африка или сравнително малко огнище на легионела на круизен кораб в Европа. При липсата на новаторски подходи редица европейски огнища нямаше да бъдат открити. Използването на социални медии и краудсорсинг технологии от ECDC дава възможност да се открият индикатори, които в противен случай биха останали незабелязани. Освен това осъществяваме проследяване на масови събития като използваме сходен подход.

Докладите от наблюдението се разпространяват чрез нашия уебсайт, но все повече потребители инсталират приложението Threat Report на ECDC за мобилни устройства и след пускането му са свалили над 25 000 документа.

Горе: Снимка отвътре на новата сграда на ECDC
Долу ляво: Заседание на консултативния форум на ECDC
Долу дясно: Новата сграда предлага формални и неформални пространства за срещи

Готовност

Готовността е крайъгълен камък на общественото здравеопазване. ECDC помага на държавите членки да утвърдят и адаптират механизми за реагиране за превенция, реакция и възстановяване след заплахи за общественото здраве, като по този начин се грижи за безопасността на общественото здраве в Европа в областта на заразните болести.

През 2018 г. екип на ECDC помогна на Румъния да разработи национален план за готовност за извънредни ситуации, свързани с общественото здраве. Освен това ECDC оказа техническа подкрепа на Европейската комисия по редица задачи, свързани с прилагането на член 4 на Решение № 1082/2003/EC относно трансграничните заплахи за здравето.

Готовността на практическо равнище беше демонстрирана с пускането на HEP5A, инструментът на ECDC за самооценка на готовността за извънредни ситуации, свързани със здравето, който позволява на държавите да провеждат одит на „готовността за извънредни ситуации“.

Други дейности включват доклад за готовност на общността, обучителен курс относно осведомеността за биорискове, както и еднодневно симулационно упражнение. Центърът също така публикува документ с насоки за изготвяне на препоръки с най-добри практики от упражнения, прегледи и оценки.

Реакция

Оценките на риска са силно зависими от качествата на данните за заболяванията, получавани от Центъра и от експертите, които ги анализират.

С цел осигуряване на качество ECDC включва специалисти по инфекциозни заболявания от засегнатите държави членки при съставянето на своите бързи оценки на риска. Използването на външен експертен опит беше по-скоро сложен процес, но след задълбочен преглед Центърът успя да опрости своите

процедури за външни експерти по заболяванията от държавите членки. Голяма част от 35-те бързи оценки на риска и 16-те епидемиологични актуализации на Центъра, осъществени през 2018 г. вече се възползваха от актуализираната процедура.

В областта на технологиите през септември 2018 г. Центърът пусна реструктурирана и сериозно подобрена версия на СРПР (Системата за ранно предупреждение и реагиране).

В случай че ситуацията го налага, се провеждат интервенции на терен извън Европа. През 2018 г. един от нашите експерти отиде на мисия за реагиране в Демократична република Конго в подкрепа на мерките за наблюдение, координирани от Дирекция „Хуманитарна помощ и гражданска защита“.

Научни консултации

Научните консултации обхващат всички области на общественото здраве. Съгласно политиката на ECDC за свободен достъп, резултатите от изследванията се разпространяват безплатно чрез уебсайта на Центъра.

През 2018 г. ECDC получи 31 запитвания за консултации от Европейската комисия и Европейския парламент. На уебсайта на ECDC бяха публикувани над двеста научни документа, включително пет големи документа с насоки в областта на общественото здраве; други 86 научни трудове, създадени от учени на ECDC бяха публикувани в специализирани издания като *Eurosurveillance*.

Eurosurveillance, научното списание на ECDC, беше класирано сред петте списания за заразни болести и достигна оценка 7,1 като фактор на въздействие през 2018 г.

През ноември ESCAIDE, водещата научна конференция на ECDC, привлече 600 участници от 50 държави.

Микробиология

Микробиологията е една от областите, които получи много внимание през 2018 г., най-вече заради бързия напредък, постигнат при ДНК секвенирането, което позволява на учените да сравняват секвенции на патогени и да откриват огнища, свързани с един и същи източник. Като следствие от това ECDC преразглежда своята карта за молекулярното типизиране; към момента картата разглежда какво ще е въздействието на молекулярното типизиране върху европейското наблюдение на болести.

Молекулярното типизиране генерира огромни количества данни и изисква високо равнище на изчислителен капацитет. Микробиолозите на ECDC предложиха обща европейска платформа за управление и анализ на данни от секвениране. След като бъде реализирана, тя ще доведе до промяна в парадигмата на проследяването на болести, особено по отношение на разследванията на многонационалните огнища тук в Европа.

Друга област, която нашият екип от микробиолози разглежда, е лабораторният капацитет и контролът на качеството. ECDC извършва редовни оценки на качеството на лаборатории в цяла Европа в т.нар. ВОК, външни оценки на качеството. Методологията EULabCap на ECDC предлага прецизен набор от инструменти, които се използват за оценка на качеството и ефективността на лабораториите. В последния доклад на EULabCap, индексът на резултатите достигна окуражаващите 7,5 точки от 10, което показва „добри до високи равнища на капацитета“, както и намаляване на разликите в капацитета между различните държави.

Всички дейности в тази област се основават на *Стратегията за външна оценка на качеството на микробиологичните лаборатории по обществено здраве* на ECDC. Стратегията се актуализира непрекъснато поради бързите развития в областта. Последната версия на Стратегията беше публикувана през юни 2018 г.

Ляво: CTTGACCAC... Резултати от ДНК секвенция

Свързване с европейската общност за обществено здраве

Обучения в областта на общественото здраве

Стипендиантската програма на ECDC подготвя полеви епидемиолози (EPIET) и микробиолози (EURHEM), които да могат да се включват при трансгранични огнища и други заплахи за общественото здраве. Тя свързва много европейски организации за обществено здравеопазване а професионално, а често и на лично равнище.

През 2018 г. стипендиантите, завършили програмата като други 434 участници, присъстваха на курсове чрез дейностите на ECDC за непрекъснато професионално развитие. Докато някои курсове изискват физическо присъствие, курсовете на Виртуалната академия на ECDC (EVA) могат да бъдат преминавани онлайн. През 2018 г. бяха представени четири нови онлайн курса, а други бяха актуализирани.

Основният акцент на обучителната програма на ECDC е върху нейните собствени курсове и семинари, но Центърът проследява и образователните дейности в сектора на общественото здраве в Европа: проучване сред членовете на Асоциация на училищата по обществено здраве в Европейския регион (Association of Schools of Public Health in the European Region) показва, че предложенията в областта на превенцията и контрола на заразните болести са все по-всеобхватни.

*Горе ляво: Dame Sally Claire Davies, Главен здравен експерт за Англия, на ESCAIDE 2018 във Валеа, Малта
Долу ляво: Обсъждане на последните статистики за хепатит В*

Международни отношения и подкрепа на държавите. ECDC поддържа широка професионална мрежа. Отношенията между Регионалния офис на СЗО за Европа и ECDC остават традиционно силни. През 2018 г. съвместното публикуване обхваща всички съвместни продукти на ECDC и СЗО (доклади, съобщения за пресата и презентации). През 2018 г. ECDC прие официални визити от Китайския център за контрол и превенция на заболяванията и Африканските центрове за контрол и превенция на заболяванията.

Държавите на предприєдинителен етап представляват друг фокус на дейности. Когато ECDC използва адаптирана методология EULabCap за проверка на капацитета, резултатите показваха ясна нужда от допълнителен лабораторен капацитет в тази група държави.

ECDC изигра ключова роля за създаването на план за действие за Украйна, съседна държава на ЕС. Центърът също така подпомогна Северна Македония при разработването на национален план за последващи действия след направените през 2015 г. и 2016 г. оценки.

Механизмът за подкрепа на държавите на ECDC организира обучителни курсове по приемане на ваксини, контрол на инфекции и безопасност на пациентите, и оказва подкрепа при съставянето на национални планове за готовност. След искане на Европейската комисия ECDC направи оценка на системите за наблюдение на заразни болести в Косово*.

Това название не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово.

Комуникация в областта на общественото здраве

Много от нашите дейности в сферата на комуникацията са насочени към общността за обществено здраве, основно експерти в областта на общественото здраве, учени и журналисти. През 2018 г. Центърът направи 214 публикации за тази целева група в добре балансирана смесица от задълбочени доклади от изследвания и бързи оценки на риска/сведенията. Центърът управлява и няколко профила

в Twitter с нарастващ брой на последователите (увеличение с 19 % през 2018 г.), като много от тях са извън общността за обществено здраве.

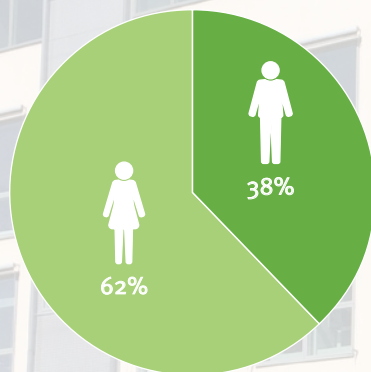
Интересът към антимикробната резистентност, западнонилската треска, морбили и ебола остана висок през 2018 г. и много от нашите публикации отразиха този факт. Здравните кампании на Центъра — насочени към широката общественост — бяха организирани около дните за обществено осведомяване: ECDC разработи комуникационни материали за Европейския ден на антибиотиците, Международния ден за борба с туберкулозата, Европейската имунизационна седмица и Световния ден за борба срещу СПИН.

Ляво: В допълнение към редовната сбирка, библиотеката на ECDC съдържа и пълен архив на докладите на ECDC
Дясно: Междусекторно заседание преди Международния ден за борба с хепатита

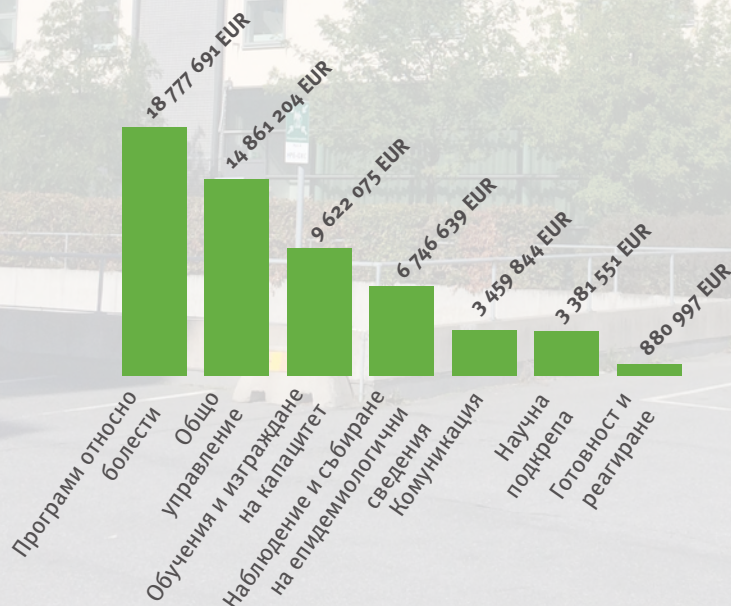

ECDC в цифри

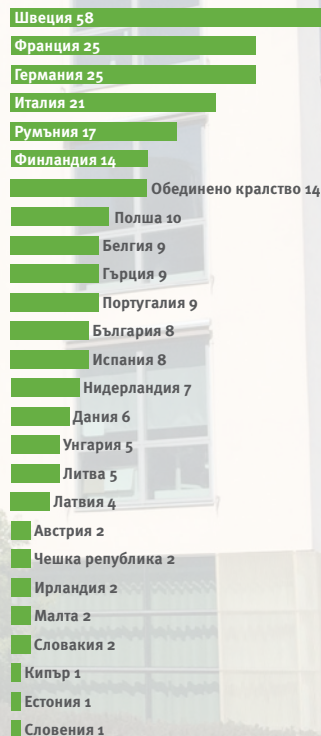
Разпределение по полове в ECDC

Бюджет за 2018 г.

Състав на персонала на ЕСП по държава на произход

Към 31 декември 2018 г. ECDC имаше общо 267 постоянни членове на персонала.

**Европейски център за профилактика и
контрол върху заболяванията (ECDC)**

Gustav III:s Boulevard 40
169 73 Solna, Швеция

Тел. +46 (0)8 58 60 10 00
Факс +46 (0)8 58 60 10 01
www.ecdc.europa.eu

Агенция на Европейския съюз
www.europa.eu

Абонирайте се за нашите публикации
www.ecdc.europa.eu/en/publications

Свържете се с нас
publications@ecdc.europa.eu

🐦 Следвайте ни в Twitter
[@ECDC_EU](https://twitter.com/ECDC_EU)

📘 Харесайте нашата Facebook страница
www.facebook.com/ECDC.EU

■ Publications Office